

A/A: 888025
Εντυπο: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Ημ/νία: 22/04/2002
Σελίδα: 62
Κατηγορία: Κριτική θεάτρου

Ενας αιώνας μεταλλαγμένης ασυδοσίας

Της ΣΩΤΗΡΙΑΣ **MATZIPH**

Θέατρο «αστικής παρενόχλησης» για τις εποχές τους συνιστούν τόσο η Λούλου του Φρανκ Βέντεκιντ (1902) όσο και ο Κόλπερτ του νεαρού Ντάβιντ Γκίζελμαν. Μακάβριες εικόνες ζωής που πυροδοτούνται από διαφορετικού τύπου ζοφερές καταστάσεις. Οι χαρακτήρες του Βέντεκιντ, άνδρες και γυναίκες, είναι η ενσάρκωση του πάθους μέχρι τελικής πτώσης. Γι' αυτόν όμορφοι ήταν οι άνθρωποι που «καίγονται». Διασύρθηκε ως ανήθικος συγγραφέας, ενώ αυτός ηθικολογούσε γενναία υπέρ του μεγαλείου των αισθήσεων σε καιρούς ασφυκτικής ηθικής υποκρισίας και μιζέριας. Η Λούλου με την αγέρωχη αθωότητα και τον αρχέγονο ερωτισμό, ιερή πόρνη και καλτ θεά της διαστροφής, θα ήταν αδιανόητη χωρίς αυτή την ατμόσφαιρα της βιλχελμινικής Γερμανίας.

Επινόημα της αποστροφής του Βέντεκιντ για την αστική αν-ηθικότητα, η Λούλου συμπυκνώνει πρωτοφανώς έξαλλα για την εποχή της όπλα επίθεσης, θεματικά και αισθητικά. Σήμερα, έναν αιώνα αργότερα, ο αγώνας του έχει κερδηθεί. Η σεξουαλική ελευθερία είναι αυτονόητη (μέχρι αηδίας) και «αυτά τα ακόρεστα κορίτσια με τα ανοιχτά σκέλια» (κριτική του 1903) όχι μόνο δεν σοκάρουν πια αλλά είναι και ντεμοντέ. Τα ανυποδούλωτα σύγχρονα θηλυκά τείνουν να θυμίζουν ευνουχιστικές χειραφετημένες μέγαιρες που έχουν φέρει τα πάνω κάτω στην αρσενική ηγεμονία.

Τα πολύφημα προκλητικά θέλγητρα του έργου έχουν εξανεμιστεί προ πολλού με τη βαθμιαία εξ-αντικειμενοποίηση του ερωτισμού, το πρόβλημα σεξ / κοινωνία βγήκε από τις καλέντες παίρνοντας μαζί και το στοιχείο του Τραγικού που φέρει η σύγκρουση της βιολογικής ελευθεριότητας με την κοινωνική σύμβαση και η πρωτοπόρα τότε αισθητική του αντιψυχολογικού και αντινατουραλιστικού στιλιζαρίσματος δεν σημαίνει πια τίποτε καινοτόμο.

Οσο αμφίβολο είναι πόσο αφορά ακόμη η Λούλου σαν κοινωνικό-κριτικό σχόλιο το σύγχρονο κοινό, τόσο βέβαιο είναι ότι αυτός που θα καταπιαστεί μαζί της πρέπει να ξέρει γιατί. Ας πούμε πως το έργο μπορεί να ανέβει σήμερα σαν φόρος τιμής σε ζωτικά πάθη που ξεθώριασαν αλλά δεν ξεπεράστηκαν, πιθανόν με τη μορφή ενός γκροτέσκου ταμπλό-βιβάν μιας κόλασης αβυσσαλέου ερωτισμού με θύτες και θύματα. Μετά το εντυπωσιακό-παράδοξο «Σκράικερ» στο θέατρο «Πόρτα» πριν από δύο χρόνια, ο Αντώνης Καλογριδής επέλεξε τη Λούλου απαντώντας στο ερώτημα «γιατί» με ένα σκέτο «έτσι». Και αυτό σίγουρα δεν είναι αρκετό.

Μπαρόκ όπερα του κακού

Η παράσταση στο θέατρο «Αθηναΐς» (μετάφραση Πέτρου Μάρκαρη) μας απάλλαξε από την πλήξη μιας ακόμη λογοτεχνίζουσας αναβίωσης, όχι όμως και από την πλήξη του αντίθετού της, δηλαδή μιας πολυμήχανης, μοδάτης, τελειομανούς θεατρικότητας χωρίς ψυχή και σάρκα. Ο σκηνοθέτης αφηγείται την ιστορία δραματικά αμέτοχος. Δεν κάνει καμιά αναγνωρίσιμη προσπάθεια να επαναπροσδιορίσει σήμερα τη σφοδρότητα της αιρετικότητάς της ή να την αιτιολογήσει ιστορικά. Η δαιμονοποίηση των παιγνιδιών της ηδονής και του

θανάτου ξετυλίγεται σαν επίδειξη μόδας του Γκοτιέ μέσα στο ωραίο σκηνικό της Μαγιάς Τρικεριώτη (βικτωριανό κουκλόσπιστο με πατάρι και οθόνη για τα ψυχεδελικά screenings σύγχρονης βίας στο τέλος).

Παρ' όλη τη σβέλτη και cool όψη της, δεν περιέχει αύρα καινούργιας ζωής. Ή, μάλλον, ναι. Προτάσσει έναν ψηφιακό κόσμο χωρίς χθες και αύριο, χωρίς ιστορία, συνείδηση, ηθική. Μονάδες του παρόντος. Μέχρι θανάτου. Τέτοιοι άνθρωποι υπάρχουν γύρω μας σήμερα. Όμως η παράσταση στο «Αθηναΐς» δεν μπόρεσε να μεταδώσει το ενδεχόμενο ενδιαφέρον αυτής της νέου τύπου ανυπαρξίας. Ελάχιστα από τα πρόσωπα του Βέντεκιντ περισώζουν κάποιο ανθρώπινο ενδιαφέρον. Οι περισσότεροι κινούνται και μιλούν σαν κουρντισμένα ανδρείκελα, άχαρα και ομοιόμορφα, με ακατανόητο ψυχισμό. Από την πορεία των cartoons (κοστούμια Αλέκου Καρέλλη) ξεφεύγουν μόνο η Σοφία Σεϊρλή (Κόμισσα Γκέσβιτς) και ο Δημήτρης Καμπερίδης (Σίγκολχ), οι οποίοι δανείζουν στα δρώμενα πνοή γνήσιας απελπισίας, ιδιαίτερα στο τέλος, όταν η Κόμισσα, με εξαντλημένα αποθέματα αυτοεκτίμησης και κοινωνικής αξιοπρέπειας, έρπει σαν σκουλήκι στο διάβα του φονικού έρωτά της.

Η νέα ανάγνωση αδειάζει και την ίδια τη Λούλου απ' ό,τι θα μπορούσε να σημαίνει ακόμη. Ως γνωστόν, η ηρωίδα του Βέντεκιντ σαγηνεύει και καταναλίσκει τους άνδρες έναν έναν, σε δωδεκάδα, εν πλήρει αθωότητα. Γέρους, νέους, πλούσιους, φτωχούς, κτηνώδεις και ευαίσθητους, μέχρι που τους παίρνει ο Θεός κοντά του, κάπως πρόωρα, από συγκοπή, σφαίρα ή κρεμάλα, στο τέλος και την ίδια, σφαχτάρι κάποιου παρανοϊκού φονιά.

Η Λούλου δεν είναι απαραίτητα φίδι, δαίμονας, βαμπ ή γατούλα. Πρέπει όμως να είναι μια Γυναίκα-παιδίσκη με κολασμένο βλέμμα και ακαταμάχητη ερωτική γοητεία.

Τίποτα δεν ταραίζει, δεν τσαλακώνει την έκπαγλη, αφεγάδιαστη, πορσελάνινη, αριστοκρατική Λούλου της Νατάσας Καλογρίδη. Χωρίς χυμούς, μυρωδιά, φύλο, έχει τόσο συναίσθημα και λαγνεία όση ένα μοντέλο της ot-koutir σε ώρα επίδειξης. Προσωποποίηση της κενότητας του life style, δεν έχει φυσικά καμιά συγγένεια με τη μαγεία και το μυστήριο της γυναικείας φύσης. Η πτώση της δεν συγκινεί γιατί η ίδια δεν εξελίσσεται στ' αλήθεια. Και όμως, τόσο στο «Σκράικερ» όσο και εδώ είναι φανερό ότι αυτή η ηθοποιός έχει μια σπάνια ενέργεια και θεατρική ακτινοβολία. Είναι ενδιαφέρον να τη σκεφτεί κανείς σε ρόλους πιο «εμψυχωμένους».

Στο «Σκράικερ» ο Καλογρίδης εμφάνισε μια φρέσκια γλώσσα, μια ελευθερία στο χειρισμό της φόρμας που έβγαζαν στοιχεία συναρπαστικά από θεατρική άποψη. Μείναμε με την περιέργεια για το επόμενο βήμα του. Ο κίνδυνος που υπήρχε σαν αίσθηση ήδη τότε -η ηδονοβλεπτική απόλαυση του σκηνοθέτη μπροστά στην τέχνη του- στη Λούλου γίνεται αυτοσκοπός. Η τεχνοτροπία της μεταμοντέρνας φαντασμαγορίας με pop επιρροές δυτικού τύπου μετατρέπει το έργο του Βέντεκιντ σε εικαστική εγκατάσταση. Οξύτητα, ένταση, κύρος θα κέρδιζαν με λιγότερη «μαγκιά» και λιγότερη απληστία. Το θέατρο είναι τρέλα -και μέθοδος. Ο Καλογρίδης διαθέτει αμφότερα, αλλά κολλά στη δεύτερη.

Παίζουν: Γρηγόρης Γαλάτης, Γεράσιμος Γεννατάς, Δημήτρης Κουτρουβιδέας, Γιώργος Καραμύχος, Γεωργία Καλλέργη, Κωστής Καλλιβερετάκης, Βίκυ Πάστρα.

Η ελαφρότητα της ευημερίας

Σαν η επόμενη μέρα ενός αιώνα αγώνων για περισσότερη υλική και ηθική άνεση μοιάζει ο Κόλπερτ του 30άρη Ντάβιντ Γκίτζελμαν που είδαμε πρόσφατα στον Εξώστη του «Αμόρε» (μετάφραση Γιώργου Δεπάστα). Μονάχα που τα

αποτελέσματα ξέφυγαν πέρα από τα όρια των προσδοκιών και της πιο κυνικής φαντασίας μας. Στην κοινωνία της διασκέδασης, χωρίς φραγμούς και ιδανικά, όπου κυριαρχούν η κατανάλωση χωρίς ανάλυση, νέοι εξουθενωμένοι και τσακισμένοι από την πολλή ευφορία, όπου η απουσία νοήματος στην αναζήτηση κάποιου νοήματος πάει πακέτο με συνειδησιακή αποχαύνωση («μήπως είναι τελείως φυσικό να σκοτώσεις κάποιον;») -το πρόβλημα του ανθρώπου εμφανίζεται πιο σύνθετο, πιο σκοτεινό και ίσως πιο ανέλπιδο.

Τον κύριο Κόλπερτ δεν τον βλέπουμε ποτέ. Πληροφορούμαστε ότι είναι εργατικός, σεμνός, παραδοσιακός. Δεν είναι μοντέρνος. Πρέπει να πεθάνει. Η κατάληξη αυτού του παρωχημένου ανθρώπινου τύπου είναι ο διαμελισμός και το τσουβάλιασμά του σε ένα μπαούλο. Σβέλτα, χαριτωμένα, γελαστά (ξανα)εντυπώνουμε τα γνωστά περί κενότητας της σύγχρονης ζωής. Ετοιμοπαράδοτες πίτσες, νευρωσικές συνεσιτιάσεις τριαντάρηδων και κάτι, που έχουν χάσει τη χαρά του διαλόγου, της σκέψης, του αισθήματος.

Βλέπουμε τον κυνισμό των κορεσμένων σε κομψά ταγεράκια ή ακριβή ενδυματολογική ανεμελιά (κοστούμια Ειρήνη Σαριμούτσου). Ακούμε τις ανησυχίες του: «Θέλαμε να αισθανθούμε κάτι. Πως είμαστε ακόμα άνθρωποι. Τότε μας ήρθε η ιδέα ενός φόνου». Το έργο (σκηνοθεσία Βίκυς Γεωργιάδου) στρέφεται γύρω από ένα έγκλημα χωρίς κίνητρα. Από πλήξη. Από περιέργεια, έτσι για να δει κανείς «πόσο απέχει η φαντασία από την πράξη»...

Η συνταγή είναι συνήθης: Παίρνουμε δύο ζευγάρια επιτυχημένων γιάπηδων σε ώρα δείπνου, συν κάποιο χιτσκοκικό κόλπο (ας πούμε, ένα πτώμα στο μπαούλο) και στρίβουμε συνεχώς τη βίδα της φαρσοκωμωδίας.

Κυνηγητά πίσω από πόρτες και ντουλάπια, τυχαία ή σκόπιμα νοκ άουτ ανάμεσα σε πολιτισμένους όψιμους Ευρωπαίους, διακοσμητικοί εμετοί, παράλογες τηλεφωνικές συνδιαλέξεις με πιτσατζήδικα και η πλάκα ολοκληρώνεται α λα Ταραντίνο με μαχαιρώματα και πλούσια αιματηρά πιτσιλίσματα.

Τη χοντρή δουλειά σε αυτό το μάλλον ασήμαντο θριλεράκι (λίγη τρέλα, λίγη βία, λίγο αδιέξοδο) διεκπεραιώνουν πέντε ηθοποιοί που με ευφυΐα και αστραφτερό χιούμορ κάνουν ορατή τη διαπίστωση ότι: η απόσταση αυτών των καθώς πρέπει γιάπηδων από το ζώο είναι ελάχιστη.

Παίζουν: Λένα Κίτσοπούλου, Αργύρης Ξάφης, Μυρτώ Αλικάκη, Φάνης Μουρατίδης.

Εσωτερικά: Γερμανικό θέατρο στα «Αθηναΐς» και «Αμόρε»

Λεζάντες: Από την παράσταση «Λούλου» στο θέατρο Αθηναΐς. Από αριστερά Γ. Γεννατάς, Δ. Κουτρουβιδέας, Ν. Καλογρίδη, Γ. Γαλάτης

Πηγή: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Θέμα: ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ